

Проф. д-р Цане Котески

МЕЃУНАРОДЕН ТУРИСТИЧКИ СООБРАЌАЈ

Штип, 2023

Проф. д-р Цане Котески

МЕЃУНАРОДЕН ТУРИСТИЧКИ СООБРАЌАЈ

Автор:

проф. д-р Цане Котески

МЕЃУНАРОДЕН ТУРИСТИЧКИ СООБРАЌАЈ

Рецензенти:

проф. д-р Никола В. Димитров

проф. д-р Златко Јаковлев

Лектор:

Слаѓан Спасовски

Уредник:

Лилјана Колева Гудева

Издавач:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Објавено во е-библиотека

<https://e-lib.ugd.edu.mk>

DOI: <https://www.doi.org/10.46763/9786082449746>

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

338.488.1(100)(075.8)

338.47:338.48(100)(075.8)

КОТЕСКИ, Цане

Меѓународен туристички сообраќај [Електронски извор] / Цане Котески.

- Штип : Универзитет "Гоце Делчев" - Штип, Факултет за туризам и бизнис логистика, 2023

Начин на пристапување (URL): <https://e-lib.ugd.edu.mk/1133>. - Текст во PDF формат, содржи 350 стр., илустр. -

Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 18.05.2023. - Библиографија: стр. 341-349

ISBN 978-608-244-974-6

а) Сообраќај -- Туристички аспекти -- Свет -- Високошколски учебници

COBISS.MK-ID 60389125

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ТУРИЗАМ И БИЗНИС ЛОГИСТИКА

Проф. д-р Цане Котески

МЕЃУНАРОДЕН ТУРИСТИЧКИ СООБРАЌАЈ

Штип, 2023

СОДРЖИНА

Предговор.....	9
Вовед.....	12
I. ГЛАВА ПРВА: ПОИМ И ЗНАЧЕЊЕ НА МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИСТИЧКИ СООБРАЌАЈ.....	14
1. Поим и значење на меѓународниот туристички сообраќај.....	14
2. Предмет на меѓународниот туристички сообраќај.....	15
3. Меѓузависност помеѓу меѓународниот туризам и меѓународниот сообраќај.....	19
4. Меѓународната патна инфраструктура како туристички потенцијал.....	25
5. Карактеристики на сообраќајните средства.....	28
6. Меѓународниот сообраќај и стоковното производство во туризмот.....	29
II. ГЛАВА ВТОРА: РАЗВОЈНИ ПЕРИОДИ НА МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИСТИЧКИ СООБРАЌАЈ.....	31
1. Експериментирање.....	31
1.1. Експериментирање во меѓународниот железнички туристички сообраќај.....	31
1.2. Експериментирање во меѓународниот патен туристички сообраќај.....	31
1.3. Експериментирање во меѓународниот воздушен туристички сообраќај.....	32
2. Изградба.....	32
2.1. Изградба на меѓународниот железнички туристички сообраќај.....	32
2.2. Изградба на меѓународниот патен туристички сообраќај.....	33
2.3. Изградба на меѓународниот воздушен туристички сообраќај.....	33
3. Експанзија на меѓународниот туристички сообраќај.....	33
4. Зрелост на меѓународниот туристички сообраќај.....	36
5. Еволуции на меѓународниот туристички сообраќај.....	37
5.1. Револуции во меѓународниот туристички сообраќај.....	39
III. ГЛАВА ТРЕТА: КАРАКТЕРИСТИКИ НА МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИСТИЧКИ СООБРАЌАЈ ВО СВЕТОТ ПО РЕГИОНИ.....	42
1. Туристичка сообраќајна мрежа во Европа.....	42
1.1. Јужноевропска туристичка сообраќајна мрежа.....	44
1.1.1. Шпанија.....	45
1.1.2. Италија.....	48
1.1.3. Португалија.....	52
1.1.4. Хрватска.....	55
1.1.5. Бугарија.....	60
1.2. Туристичка сообраќајна мрежа во Централна и Западна Европа.....	63
1.2.1. Австрија.....	67
1.2.2. Унгарија.....	68
1.2.3. Полска.....	71
1.2.4. Франција.....	75
1.2.5. Швајцарија.....	80
1.3. Туристичка сообраќајна мрежа во Северна Европа.....	85
1.3.1. Норвешка.....	86
1.4. Туристичка сообраќајна мрежа во Источна Европа и Русија.....	90
1.4.1. Русија.....	92
2. Туристичка сообраќајна мрежа на северноамериканскиот континент.....	98
2.1. САД.....	98
2.2. Канада.....	110
2.3. Мексико.....	119
3. Туристичка сообраќајна мрежа во Централна и Јужна Америка.....	124
3.1. Порторико.....	131
3.2. Доминиканска Република.....	136
3.3. Куба.....	140
3.4. Аргентина.....	144

3.5. Бразил.....	151
3.6. Туристичка сообраќајна мрежа во карибското подрачје со Мексико.....	157
3.7. Туристичка сообраќајна мрежа во андско-пацифичките земји.....	160
4. Сообраќајна мрежа во Азија и Пацификот.....	162
4.1. Кина.....	163
4.2. Хонгконг.....	173
4.3. Тајланд.....	182
4.4. Сингапур.....	191
4.5. Малезија.....	198
4.6. Индонезија.....	203
4.7. Јужна Кореја.....	211
4.8. Австралија и поларни области.....	216
4.9. Јапонија.....	225
4.10. Макао.....	230
4.11. Монголија и Источна Азија.....	235
4.12. Туристичка сообраќајна мрежа во Централна Азија со Индија.....	238
5. Туристичка сообраќајна мрежа во Африка.....	247
5.1. Тунис.....	249
5.2. Јужноафриканска Република.....	251
5.3. Зимбабве.....	258
5.4. Маврициус.....	261
5.5. Туристичка сообраќајна мрежа во Тропско-екваторијална Африка.....	264
5.6. Туристичка сообраќајна мрежа во Јужна Африка.....	266
6. Туристичка сообраќајна мрежа во земјите на Медитеранска Африка со Арабскиот Полуостров т.н. (Среден Исток).....	269
6.1. Саудиска Арабија.....	271
6.2. Египет.....	277
6.3. Обединети Арапски Емирати (OAE).....	283
6.4. Сирија.....	286
7. Посебен осврт на сообраќајната мрежа во Република С. Македонија.....	289
7.1. Местото на Република Северна Македонија во европските туристички сообраќајни транспортни коридори.....	294
IV. ГЛАВА ЧЕТВРТА: ФОРМИ И ВИДОВИ НА СООБРАЌАЈ И НИВНИТЕ ЕКОНОМСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ И ФОРМИРАЊЕ И ПОЛИТИКА НА ЦЕНАТА ВО СООБРАЌАЈОТ.....	296
1. Форми и видови на сообраќај.....	296
1.1. Поделба на сообраќајот според економската функција и начинот на организација.....	297
1.1.1. Јавен сообраќај и сообраќај за сопствени потреби.....	297
1.1.2. Редовен сообраќај и сообраќај од случај до случај.....	298
1.1.3. Меѓуопштински и локален сообраќај.....	299
1.2. Економско – експлоатациони карактеристики на поедините сообраќајни гранки.....	301
1.2.1. Транспортна способност.....	301
1.2.2. Брзина на превозот.....	303
1.2.3. Безбедност на превозот.....	304
1.2.4. Навременост и точност во извршувањето на превозот.....	306
1.2.5. Можност за прилагодување на сообраќајните потреби.....	307
2. Формирање и политика на цената во сообраќајот.....	308
2.1. Општ пристап и принципи на формирање на превозните цени.....	308
2.2. Железничка тарифа и тарифска политика.....	311
2.2.1. Концепти за формирање на тарифа во услови на монополска положба на железницата на пазарот.....	311
2.2.2. Концепти на формирање на тарифа во услови на конкуренција на транспортниот пазар.....	312

2.2.3. Развој и карактеристики на тарифниот систем и тарифна политика во нашата земја.....	314
2.3. Формирање и политика на цената во морскиот сообраќај.....	315
2.3.1. Формирање на цена на линискиот пазар.....	317
2.3.2. Формирање на цена на трамперскиот и танкерскиот пазар.....	318
2.4. Формирање на цена во воздушниот сообраќај.....	318
2.4.1. Специфичности во формирањето на цената во авиосообраќајот.....	318
2.4.2. Начин на формирање на цената во воздушниот превоз заснован на IATA-конференциите.....	320
2.4.3. Формирање на цена во авиопревозот во процесот на неговата дерегулација.....	321
V. ГЛАВА ПЕТТА: НЕМОТОРИЗИРАН СООБРАЌАЈ И ТУРИЗМОТ.....	324
1. Студија на случај - велосипедски туризам.....	324
1.1. Вовед.....	324
1.2. Лес Лумсдон и Родни Толи (<i>Les Lumsdon, Rodney Tolley</i>).....	325
1.3. Велосипедски туризам.....	326
1.4. Турист - велосипедист.....	326
1.5. Инфраструктура за велосипедски туризам.....	328
1.6. Туристичкиот сообраќај како атракција.....	329
Заклучок.....	330
VI. ГЛАВА ШЕСТА: ОДРЖЛИВА МОБИЛНОСТ НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА - МЕЃУНАРОДНИОТ СООБРАЌАЈ И ТУРИЗМОТ.....	331
1. Вовед.....	331
1.1. Одржлива мобилност на сообраќајот.....	331
1.2. Исцрпување (потрошување) на нафтата.....	331
1.3. Влошување на квалитетот на воздухот и промените во атмосферата.....	332
1.4. Таложување на киселини или кисели дождови.....	332
1.5. Загадување на воздухот во градските средини.....	333
1.6. Цепање на озонскиот слој во стратосферата.....	333
1.7. Глобално затоплување.....	333
VII. ГЛАВА СЕДМА: ПЛАНИРАЊЕ - ПОТРЕБИ И ПРОЦЕС НА МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИСТИЧКИ СООБРАЌАЈ.....	335
1. Планирање во меѓународниот туристички сообраќај.....	335
1.1. Меѓународни сообраќајни туристички потреби и можност за нивно задоволување.....	335
1.2. Меѓународниот сообраќај и развојот на туристичките места.....	337
1.3. Процес на планирање на меѓународниот туристички сообраќај.....	339
ЛИТЕРАТУРА.....	341

Предговор

Веднаш треба да се констатира дека меѓународниот сообраќајот и туризмот се нераскинливо поврзани. Сообраќајот овозможува патување, размена на идеи и добра, дава можност за проширување на сознанијата и др. Заради тоа, овој учебник е целосно посветен на поврзаноста на туризмот и меѓународниот сообраќај. Сообраќајно-туристичкото истражување треба да биде насочено кон проблемите со познавањето на пазарот, трошоците на сообраќајните услуги, проблеми поврзани со цените, со факторите за формирање на понудата во туристичкиот сообраќај и туристичкиот сообраќај и загадувањето на околината. Меѓународниот туристички сообраќај е една од водечките научни области во современиот туризам и воопшто во туристичката индустрија. Токму поради тоа, авторот на учебникот „Меѓународен туристички сообраќај“, прави обид да им ја олесни подготовката на испитот на студентите од втор циклус на студиската програма „Меѓународен туризам“ на Факултетот за туризам и бизнис логистика, при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, како задолжителен предмет и да им ги презентира главните прашања што ги обработува предметот Меѓународен туристички сообраќај.

Учебникот „Меѓународен туристички сообраќај“, се занимава со проучување на сите видови сообраќај што се користат во XXI век во меѓународниот туризам, а коишто треба да ги знаат студентите од втор циклус на студиската програма „Меѓународен туризам“, како и поимот и значењето на меѓународниот туристички сообраќај, развојните периоди на меѓународниот туристички сообраќај, карактеристиките на меѓународниот туристички сообраќај во светот по региони, денешната состојба на меѓународната туристичка сообраќајна мрежа. Ја обработува и економиката на сообраќајот и формирање и политика на цената во сообраќајот, за немоторизираниот сообраќај, одржливата мобилност на животната средина - сообраќајот и туризмот и планирањето во меѓународниот туристички сообраќај.

Основната функција на учебникот е во согласност со наставната програма на предметот Меѓународен туристички сообраќај за студентите од втор циклус на студии на студиската програма „Меѓународен туризам“, на Факултетот за туризам и бизнис логистика, при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

Исто така, учебникот е наменет за сите студенти од другите факултети од прв, втор и трет циклус на студии, како и за пошироката јавност, односно за сите лица кои работат и ја проучуваат областа на туризмот и угостителството и сакаат да добијат повеќе научни сознанија за меѓународниот туристички сообраќај во XXI век и сите нови научни откритија во областа на сообраќајот и неговата примена во меѓународниот туристички сообраќај.

Учебникот е изработен во седум глави.

Во *првата глава, Поим и значење на меѓународниот туристички сообраќај*, се опфатени следниве наслови: Предмет на меѓународниот туристички сообраќај; Меѓузависност помеѓу меѓународниот сообраќај и меѓународниот туризам; Меѓународната патна инфраструктура како туристички потенцијал; Карактеристики на сообраќајните средства и Меѓународниот сообраќај и стоковното производство во туризмот.

Во *втората глава, Развојни периоди на меѓународниот туристички сообраќај*, се опфатени насловите: Експериментирање; Експериментирање во меѓународниот железнички туристички сообраќај; Експериментирање во меѓународниот патен туристички сообраќај; Експериментирање во меѓународниот воздушен туристички сообраќај; Изградба; Изградба во меѓународниот железнички туристички сообраќај; Изградба во меѓународниот патен туристички сообраќај; Изградба во меѓународниот воздушен туристички сообраќај; Експанзија во меѓународниот туристички сообраќај; Зрелост во меѓународниот туристички сообраќај; Еволуции во меѓународниот туристички сообраќај и Револуции во меѓународниот туристички сообраќај.

Во *третата глава, Карактеристики на меѓународниот туристички сообраќај во светот по региони*, се опфатени подрачјата: Туристичка сообраќајна мрежа во Европа; Јужноевропска туристичка сообраќајна мрежа; Шпанија; Италија; Португалија;

Хрватска; Бугарија; Туристичка сообраќајна мрежа во Централна и Западна Европа; Австрија; Унгарија; Полска; Франција; Швајцарија; Туристичка сообраќајна мрежа во Северна Европа; Норвешка; Туристичка сообраќајна мрежа во Источна Европа и Русија; Русија; Туристичка сообраќајна мрежа на северноамериканскиот континент; САД; Канада; Мексико; Туристичка сообраќајна мрежа во Централна и Јужна Америка; Порторико; Доминиканска Република; Куба; Аргентина; Бразил; Туристичка сообраќајна мрежа во карибското подрачје со Мексико; Туристичка сообраќајна мрежа во андско-пацифичките земји; Сообраќајна мрежа во Азија и Пацификот; Кина; Хонгконг; Тајланд; Сингапур; Малезија; Индонезија; Р. Кореја; Австралија и поларни области; Јапонија; Макао; Туристичка сообраќајна мрежа во Централна Азија со Индија; Туристичка сообраќајна мрежа во Африка; Тунис; Јужноафриканска Република; Зимбабве; Маврициус; Туристичка сообраќајна мрежа во Тропско-екваторијална Африка; Туристичка сообраќајна мрежа во Јужна Африка; Туристичка сообраќајна мрежа во земјите на Медитеранска Африка со Арабскиот Полуостров т.н. (Среден Исток); Саудиска Арабија; Египет; ОАЕ; Сирија; Посебен осврт на сообраќајната мрежа во Република С. Македонија; Други видови сообраќај во Република Северна Македонија; и Местото на Република Северна Македонија во европските туристичко-сообраќајни транспортни коридори.

Во четвртата глава, *Форми и видови на сообраќај и нивните економски карактеристики и формирање и политика на цената во сообраќајот*, се опфатени насловите: Форми и видови на сообраќај; Поделба на сообраќајот според економската функција и начинот на организација; Јавен сообраќај и сообраќај за сопствени потреби; Редовен сообраќај и сообраќај од случај до случај; Меѓуопштински и локален сообраќај; Економско-експлоатациони карактеристики на поедините сообраќајни гранки; Транспортна способност; Брзина на превозот; Безбедност на превозот; Навременост и точност во извршувањето на превозот; Можност за прилагодување на сообраќајните потреби; Формирање и политика на цената во сообраќајот; Општ пристап и принципи на формирање на превозните цени; Железничка тарифа и тарифска политика; Концепти за формирање на тарифа во услови на монополска положба на железницата на пазарот; Концепти на формирање на тарифа во услови на конкуренција на транспортниот пазар; Развој и карактеристики на тарифниот систем и тарифна политика во нашата земја; Формирање и политика на цената во морскиот сообраќај; Формирање на цена на линискиот пазар; Формирање на цена на трамперскиот и танкерскиот пазар; Формирање на цена во воздушниот сообраќај; Специфичности во формирањето на цената во авиосообраќајот; Начин на формирање на цената во воздушниот превоз заснован на IATA-конференциите и Формирање на цена во авиопревозот во процесот на неговата дерегулација.

Во петтата глава, *Немоторизиран сообраќај и туризмот*, се опфатени насловите: Студија на случај - велосипедски туризам; Вовед; Лес Лумсдон и Родни Толи (*Les Lumsdon, Rodney Tolley*); Велосипедски туризам; Турист - велосипедист, Инфраструктура за велосипедски туризам; Туристичкиот сообраќај како атракција; и Заклучок.

Во шестата глава, *Одржливата мобилност на животната средина - сообраќајот и туризмот* се опфатени насловите: Искрпување (потрошување) на нафтата; Влошување на квалитетот на воздухот и промените во атмосферата; Таложење на киселини или кисели дождови; Загадување на воздухот во градските средини; Цепање на озонскиот слој во стратосферата; и Глобално затоплување.

Во седмата глава, *Планирање во меѓународниот туристички сообраќај* се опфатени следниве наслови: Меѓународни сообраќајни туристички потреби и можност за нивно задоволување; Меѓународниот сообраќај и развојот на туристичките места; Процес на планирање на меѓународниот туристички сообраќај; Развојот на туристичките дестинации во новиот милениум од перспектива на операциониот менаџмент.

На крај, изразувам искрена благодарност на рецензентите проф. д-р Никола В. Димитров и проф. д-р Златко Јаковлев, кои прифатија да го рецензираат ракописот по предметот „Меѓународен туристички сообраќај“, како и на дадените совети при

конечното конципирање на текстот. Авторот е благодарен и на сите идни стручни совети и сугестии и тие ќе бидат ставени во наредното издание.

Автор